

«Затверджую»
ректор Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського
доктор філософії, професор,
заслужений діяч мистецтв України
"23" червня 2025 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та
практичне значення результатів дисертації
Тітарова Михайла Юрійовича
на тему «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть:
виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка»
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»**

ВИТЯГ

**з протоколу № 14
засідання кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
від «20» червня 2025 року**

ПРИСУТНІ:

- доцент, доктор мистецтвознавства **Т. П. Іванніков** (зав. кафедри);
- професор, доктор мистецтвознавства **В. П. Качмарчик**; професор, доктор мистецтвознавства **В. Я. Редя**; професор, доктор педагогічних наук **Д. Г. Юник**; доцент, кандидат мистецтвознавства **Б. Ю. Стронько**; доцент, кандидат мистецтвознавства **О. Ю. Пономаренко**; старший викладач, кандидат мистецтвознавства **В. М. Артеменко** (*секретар*).
- запрошені фахівці: професор, доктор мистецтвознавства **Б. О. Сюта** (*рецензент*); в.о. професора, кандидат мистецтвознавства **О. В. Ринденко** (*рецензент*); професор, кандидат мистецтвознавства **М. Р. Мимрик** (науковий керівник).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Проведення та обговорення публічної презентації наукових результатів дисертації аспіранта кафедри теорії та історії музичного виконавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Тітарова М. Ю. на тему: «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Тема дисертаційної роботи «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» була остаточно затверджена на засіданні Вченої ради Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського 26 грудня 2022 року (протокол № 5).

Науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, професор Мимрик Михайло Романович.

СЛУХАЛИ: публічну презентацію наукових результатів аспіранта кафедри теорії та історії музичного виконавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Тітарова М. Ю. за матеріалами дисертації «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Тітаров М. Ю. доповів основні положення дисертаційної роботи: актуальність, наукову новизну, практичну цінність, використання результатів дисертації.

ВИСТУПИЛИ:

Поставили запитання:

доктор мистецтвознавства, доцент Т. П. Іванніков; доктор мистецтвознавства, професор, Б. О. Сjuta; доктор мистецтвознавства, професор В. Я. Редя; доктор мистецтвознавства, професор В. П. Качмарчик; доктор педагогічних наук, професор Д. Г. Юник; кандидат мистецтвознавства, старший викладач В. М. Артеменко; кандидат мистецтвознавства, в.о. професора О. В. Ринденко; кандидат мистецтвознавства, доцент О. Ю. Пономаренко; кандидат мистецтвознавства, доцент Б. Ю. Стронько.

Науковий керівник: професор, кандидат мистецтвознавства (спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво) М. Р. Мимрик (*виступ позитивний*).

Взяли участь у обговоренні роботи:

доктор мистецтвознавства, доцент Т. П. Іванніков; доктор мистецтвознавства, професор, Б. О. Сjuta; доктор мистецтвознавства, професор В. Я. Редя; доктор мистецтвознавства, професор В. П. Качмарчик; доктор педагогічних наук, професор Д. Г. Юник; кандидат мистецтвознавства, старший викладач В. М. Артеменко; кандидат мистецтвознавства, в.о. професора О. В. Ринденко; кандидат мистецтвознавства, доцент О. Ю. Пономаренко; кандидат мистецтвознавства, доцент Б. Ю. Стронько (*виступи позитивні*).

УХВАЛИЛИ: На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувача, запитань присутніх і відповідей здобувача, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації та виступу наукового керівника прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи Тітарова М. Ю. на тему: «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка»:

ВИСНОВОК

щодо дисертаційної роботи Тітарова М. Ю. на тему:
«Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення,
розвиток, композиційна і виконавська специфіка»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукової діяльності академії.

Актуальність теми дослідження обумовлена недостатністю вивчення тенденцій розвитку кларнетового квінтету як одного з жанрів камерно-ансамблевої музики, що виник у другій половині XVIII століття і здобув поширення у творчості композиторів XIX–XX століть, зазнавши яскравих проявів. Автори наукових публікацій зазвичай оминали цей жанр як нетиповий, недостатньо поширений і маловідомий, надаючи перевагу жанру кларнетового концерту. Навіть в аналізі камерно-ансамблевої музики кларнетові квінтети суттєво поступали творам, написаним для інших складів (наприклад, дуетам, фортепіанним тріо та ін.). Вказаний стан дослідження кларнетових квінтетів та, з іншого боку, чільне місце творів цього жанру в репертуарі кларнетистів і популярність у концертно-виконавській діяльності музикантів визначили актуальність теми дисертації.

Тема дисертації розроблена відповідно до теми № 10 «Зарубіжна

музична культура: культурологічні, художньо-естетичні та виконавські аспекти» перспективно-тематичного плану науково-дослідницької діяльності Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського на 2021–2025 рр.

Метою роботи є визначення шляхів виникнення та розвитку кларнетового квінтету як одного з жанрів камерно-ансамблевої музики за участі духового інструмента в європейській музиці XVIII – XX століть.

Завдання дослідження обумовлені реалізацією поставленої мети:

1. Розглянути історію кларнета у музичній культурі XVIII – XX століть у контексті розвитку жанру кларнетового квінтету.
2. Дослідити квінтет як вид інструментального ансамблю.
3. Визначити специфіку взаємодії інструментів в ансамблі кларнета і струнних.
4. Визначити особливості розвитку кларнетового квінтету протягом класико-романтичного періоду (ранній класицизм – віденський класицизм – ранній романтизм – пізній романтизм).
5. Вивчити стильові напрямки, композиційні рішення, трактування партії кларнета у кларнетових квінтелях композиторів XX століття.
6. Проаналізувати партію кларнета в аспекті еволюції конструкції інструмента та зміни стильових параметрів творчості авторів кларнетових квінтетів.

Об'єкт дослідження – кларнет в камерно-ансамблевій музиці.

Предмет дослідження – кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть.

Методи дослідження. Для вивчення жанру кларнетового квінтету в його історичній перспективі у дисертації застосовані методи історизму і компаративно-порівняльного аналізу. Комплексне застосування обох цих методів надає підстави для:

- виявлення початкових імпульсів, що спричинили виокремлення у камерно-ансамблевому музикуванні другої половини XVIII століття групи виконавців мішаного складу як підґрунтя виникнення жанру кларнетового квінтету;
- вивчення подальших шляхів розвитку цієї практики у творчості видатних представників віденського класицизму, романтизму і музики XX століття.

Враховуючи специфіку музичного матеріалу, а також мету і завдання дослідження, до вивчення вказаної проблематики долучено аналітичний

підхід і деякі методи теоретичного дослідження (аналіз і синтез, розумове моделювання, сходження від абстрактного до конкретного та ін.).

Робота виконана на кафедрі теорії та історії музичного виконавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського і відповідає змісту Перспективного тематичного плану науково-дослідної роботи НМАУ імені П. І. Чайковського на 2021–2025 роки, зокрема темі № 10 «Зарубіжна музична культура: культурологічні, художньо-естетичні та виконавські аспекти».

2. Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

Дисертацію Тітарова М. Ю. на тему «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» присвячено вирішенню актуальної наукової задачі – розкриттю особливостей формування і шляхів розвитку жанру кларнетового квінтету в європейській музиці XVIII–XX століть. Кларнетовий квінтет вперше став об'єктом дослідницької уваги як явище музичної культури XVIII–XX століть, яким були зацікавлені і композитори, і виконавці.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто здобувачем, полягає у тому, що вперше:

- кларнетовий квінтет став об'єктом не лише виконавської, а й дослідницької уваги;
- було встановлено причини появи і визначено напрямки розвитку кларнетового квінтету;
- було віднайдено і проаналізовано маловідомі кларнетові квінтети композиторів і виконавців-кларнетистів XIX – XX століть;
- у контексті творчих пріоритетів авторів кларнетових квінтетів було вивчене трактування кларнетової партії в інструментальному ансамблі;
- було виявлено взаємозв'язок між складністю кларнетової партії та вдосконаленням конструктивних особливостей і технічних можливостей кларнета.

Дістали подальшого розвитку дослідження кларнетових квінтетів В. А. Моцарта, К. М. фон Вебера, Й. Брамса.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, результатів і висновків дисертації забезпечена коректним застосуванням сучасних методів дослідження (зокрема, методів історизму і компаративно-порівняльного аналізу, аналітичного підходу і деяких методів теоретичного дослідження – аналізу і синтезу, розумового моделювання, сходження від абстрактного до конкретного та ін.), а також співставленням одержаних результатів із широким колом наукових розвідок.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених.

Здобувач продемонстрував високий рівень теоретичної підготовки. Теоретичну основу дослідження складають праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких:

- наукові праці з проблем виконавства на духових інструментах, в тому числі на кларнеті, а також публікації, у яких висвітлюються питання еволюції кларнета, вдосконалення його технічно-конструктивних особливостей, формування жанрової основи репертуару (А. Рісе, С. Лавсон, В. Березин, В. Качмарчик, Р. Маслов, А. Федотов, Р. Вовк, А. Белякович, З. Буркацький, В. Громченко, В. Горбаль, В. Метлушко та ін.);

- праці з питань камерно-ансамблевого виконавства та взаємодії інструментів в ансамблі, в тому числі у квінтеті (М. Боровик, А. Готліб, І. Польська, О. Зінкевич, С. Павлишин, О. Симонова, І. Повзун, Н. Дика, Н. Савицька, В. Слупський, Б. Кисляк, О. Пірієв, А. Пославський, Є. Дудник, О. Ринденко та ін.);

- публікації, присвячені життєтворчості авторів кларнетових квінтетів (Г. Аберт, А. Ейнштейн, А. Кенигсберг, К. Царьова, К. Гейрингер, С. Мирошніченко та ін.);

- наукові праці з загальнотеоретичних питань жанру, стилю, музично-виконавської інтерпретації (І. Котляревський, В. Москаленко, Бадура-Скода Є. і П., В. Бобровський, Є. Назайкінський, Л. Кирилліна, В. Холопова, Б. Сюта та ін.).

6. Теоретичне та практичне значення роботи.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості використання матеріалів дисертації у навчальній та творчій діяльності кларнетистів:

- під час підготовки партії аналізованих кларнетових квінтетів до навчального і концертного виконання;

– під час занять педагогів-кларнетистів зі студентами та самостійних занять студентів з фаху та у класі камерного ансамблю;

– під час підготовки матеріалів для читання лекційних курсів, пов'язаних із фаховою підготовкою студентів спеціалізації «Духові інструменти» у вищих музичних навчальних закладах України («Методика гри на духових інструментах», «Основи ансамблевого виконавства», «Музично-виконавська інтерпретація» та ін.);

– під час подальшої наукової роботи, пов'язаної з проблемами виконавства на духових інструментах, зокрема на кларнеті.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації.

Основні положення дисертації опубліковано в п'яти наукових працях, серед яких **три** статті у наукових фахових виданнях України, **дві** роботи апробаційного характеру.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Тітаров М. Ю. Кларнетовий квінтет Й. Брамса у вимірах камерно-інструментального виконавства. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. Дніпро: Грані, 2022. Вип. 23. С. 219–231. <https://doi.org/10.33287/222248>
2. Тітаров М. Ю. Кларнетовий квінтет і творчість композиторів мангаймської капели. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2023. № 1 (19). С. 181–185. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.19\(1\).2023.283147](https://doi.org/10.31500/1992-5514.19(1).2023.283147)
3. Тітаров М. Ю. Кларнетовий квінтет у творчості Карла Марії фон Вебера: жанрово-стильові виміри. *Вісник КНУКІМ*. Серія Мистецтвознавство. Київ, 2023. Вип. 48. С. 102–108. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.48.2023.282465>

публікації апробаційного характеру:

4. Тітаров М. Ю. Жанр кларнетового квінтету в музиці XVIII – XX століть. *Молоді музикознавці. Тези XXIII Міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 29–31 березня 2024 р.). Київ, 2024. С. 146–147. https://glieracademy.org/wp-content/uploads/2024/04/2024_MM_Тези.pdf
5. Тітаров М. Ю. Кларнетовий квінтет «Stadler» В. А. Моцарта – вершинне досягнення жанру в музиці доби класицизму. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір: матеріали Міжнародної*

наукової конференції (Київ, 8–10 жовтня 2024 р.) : у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; ред. О. М. Василенко, відп. секр. М. В. Іванова. Київ, 2024. Том 2. С. 160–163.
URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004934>

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат (перевірку наявності текстових запозичень виконано за допомогою системи strikeplagiarism.com), рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота роботи Тітарова М. Ю. «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

8. Апробація матеріалів дисертації.

Головні ідеї і положення роботи були викладені у доповідях на **чотирьох** міжнародних наукових конференціях:

1. Тітаров М. Ю. Квінтет для кларнета і струнних: історичні ретроспекції. VI Всеукраїнська дистанційна науково-практична конференція «Духові інструменти у дзеркалі музичної культури: наука, педагогіка, виконавство» (Київ, НМАУ імені П. І. Чайковського, 3 квітня 2023 р.).
2. Тітаров М. Ю. Жанр кларнетового квінтету в музиці XVIII – XX століть. XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці» (Київ, Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра, 29–31 березня, 2024 р.).
3. Тітаров М. Ю. Кларнетовий квінтет «Stadler» В. А. Моцарта – вершинне досягнення жанру в музиці доби класицизму. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір» (Київ, НБУВ, 8–10 жовтня 2024 р.).
4. Тітаров М. Ю. Кларнетовий квінтет Пауля Хіндемита у контексті творчих зацікавлень українських виконавців. Міжнародна науково-практична конференція «"М'яка сила" українського мистецтва в координатах сучасного світу» (Київ, НАМУ, 24 червня 2025 р.).

9. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Тітарова М. Ю. «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» відповідає спеціальності 025 – «Музичне мистецтво». Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову освітньо-наукового рівня вищої освіти.

10. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Тітарова М. Ю. «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» відповідає вимогам, передбаченим пунктами 5, 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а також наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Враховуючи високий рівень виконаних досліджень, а також актуальність теми роботи, наукову новизну результатів та їх наукове і практичне значення, кафедра теорії та історії музичного виконавства рекомендує дисертацію Тітарова М. Ю. «Кларнетовий квінтет в європейській музиці XVIII – XX століть: виникнення, розвиток, композиційна і виконавська специфіка» до захисту в разовій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Результати відкритого голосування:

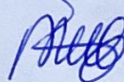
присутні 8 осіб:

«за» – 8,

«проти» – немає,

«утримались» – немає

Завідувач кафедри теорії та історії
музичного виконавства,
доктор мистецтвознавства, доцент



Т. П. Іванніков

Секретар кафедри теорії та історії
музичного виконавства, кандидат
мистецтвознавства, ст. викладач

